

**III.«2005 ԹՎԱԿԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԱԳՐԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻ ԾՐԱԳՐԻ»
ԿԱՏԱՐՄԱՆ ԱՊԱՀՈՎՄԱՆ ԳԾՈՎ ՄԻ ԶԱՆԻ
ՀԻՄՆԱՐԱՐ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԻ ՎԵՐԾԱՆՈՒՄ**

1. Վիճակագրությանը վերաբերող իրավական դաշտի բարելավում

«Պետական վիճակագրության մասին» ՀՀ օրենքում ամրագրված դրույթներին համապատասխանեցման նկատառումից ելնելով, 2005թ. ընթացքում շարունակվել են մի շարք օրենսդրական և ենթօրենսդրական ակտերում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու ուղղությամբ իրականացվող աշխատանքները: Մասնավորապես՝ կազմակերպությունների կողմից իրականացվող գործունեության տեսակների՝ Տնտեսական գործունեության տեսակների Հայաստանի դասակարգչով սահմանված գործունեության տեսակներին համապատասխանեցման, և ըստ այդմ, դասակարգչի սկզբունքների ու մոտեցումների կիրառման միասնականության ապահովման նկատառումներով պայմանավորված, ՀՀ կառավարության մի շարք որոշումներով հաստատվող՝ պետական ոչ առևտրային կազմակերպություններին և/կամ դրանց կողմից իրականացվող գործունեության տեսակներին առնչվող նախագծերում նշված (թվարկված) գործունեության տեսակները ՀՀ ազգային վիճակագրական ծառայության առաջարկությամբ խմբավորվել են համաձայն Տնտեսական գործունեության տեսակների Հայաստանի դասակարգչի:

Վիճակագրության բնագավառը կարգավորող ենթօրենսդրական դաշտի կատարելագործման, ամբողջացման և օրենսդրության մեջ տեղի ունեցած փոփոխություններին համապատասխանեցման նկատառումներով պայմանավորված, ՀՀ վիճակագրության պետական խորհրդի կողմից, մասնավորապես, հաստատվել են հետևյալ նորմատիվ իրավական ակտերը.

ա/ ՀՀ վիճակագրության պետական խորհրդի 2005թ. մարտի 14-ի «Հայաստանի Հանրապետության վիճակագրության պետական խորհրդի 2002 թվականի հուլիսի 26-ի թիվ 110-Ն («Հայաստանի Հանրապետության ազգային վիճակագրական ծառայության աշխատակազմ պետական կառավարչական հիմնարկ ստեղծելու, Հայաստանի Հանրապետության ազգային վիճակագրական ծառայության կանոնադրությունը և աշխատակազմի կառուցվածքը հաստատելու մասին») որոշման մեջ լրացում և փոփոխություններ կատարելու մասին» թիվ 02-Ն որոշում:

Որոշման ընդունման նպատակահարմարությունը պայմանավորված էր կանոնադրության որոշ դրույթների հստակեցման ու կատարելագործման, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2004 թվականի մայիսի 6-ի N 17 արձանագրային որոշման 37-րդ կետի կատարման ապահովման անհրաժեշտությամբ:

բ/ ՀՀ վիճակագրության պետական խորհրդի 2005թ. հուլիսի 14-ի «Հայաստանի Հանրապետության վիճակագրության պետական խորհրդի 2003 թվականի հոկտեմբերի 3-ի թիվ 11-Ն («Վիճակագրական տեղեկությունների ներկայացման կարգը հաստատելու մասին») որոշման մեջ փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» թիվ 09-Ն որոշում:

Որոշման ընդունման նպատակահարմարությունը պայմանավորված էր Կարգի ընդունմանը հաջորդած ժամանակահատվածում օրենսդրության մեջ տեղի ունեցած

փոփոխությունների արտացոլման, Կարգի դրույթների հստակեցման, ինչպես նաև ներկայացվող վիճակագրական դիտարկման փաստաթղթերի տեղեկատվական հոսքերի կանոնակարգման անհրաժեշտությամբ:

զ/ Հայաստանի Հանրապետության վիճակագրության պետական խորհրդի 2005թ, սեպտեմբերի 9-ի՝ «Հայաստանի Հանրապետության վիճակագրության պետական խորհրդի 2003 թվականի հուլիսի 22-ի թիվ 09-Ն որոշումն ուժը կորցրած ճանաչելու մասին» թիվ 11-Ն որոշում:

Որոշման ընդունման նպատակահարմարությունը պայմանավորված էր այն հանգամանքով, որ 2005թ. մարտին, օրենքով սահմանված կարգով արդեն իսկ գործողության մեջ էր դրվել «Արտադրանքի դասակարգում՝ ըստ գործունեության տեսակների» Հայաստանի դասակարգչի ամբողջական տարբերակը, ինչն էլ անհրաժեշտություն էր առաջացել ուժը կորցրած ճանաչել ՀՀ վիճակագրության պետական խորհրդի 2003 թվականի հուլիսի 22-ի «Հայաստանի Հանրապետությունում վիճակագրության բնագավառում «Արտադրանքի դասակարգում ըստ գործունեության տեսակների» Հայաստանի դասակարգչի՝ «Գյուղատնտեսություն, որսորդություն, անտառային տնտեսություն», «Չկնորսություն, ձկնաբուծություն», «Հանքագործական արդյունաբերություն» բաժինները կիրառելու մասին» թիվ 09-Ն որոշումը:

2. Տարածքային (ռեգիոնալ) վիճակագրության զարգացում

Շարունակվել է ՀՀ ԱՎԾ մարզային գործակալությունների մեթոդաբանական կարողությունների ամրապնդման գործընթացը: Տարածքային (ռեգիոնալ) վիճակագրության արդյունավետության բարձրացման, վիճակագրության վարման միջազգային չափանիշներին իրազեկ լինելու նպատակով, մարզային գործակալությունների համար կազմակերպվել են սեմինարներ և խորհրդակցություններ:

ՀՀ ՎՊԽ առանձին որոշումների նախագծերի վերաբերյալ առաջարկությունների և դիտողությունների ստացման ակնկալիքով՝ վերջիններս նախապես քննարկվել են նաև ՀՀ ԱՎԾ մարզային գործակալությունների հետ, որի կապակցությամբ հղվել են շրջաբերական գրություններ: Համապատասխան շրջաբերական գրություններ (այդ թվում նաև՝ մեթոդաբանական պարզաբանումների տեսքով) հղվել են նաև Արժույթի միջազգային հիմնադրամի Տվյալների տարածման հատուկ ստանդարտի, ինչպես նաև վիճակագրության միջազգային մեթոդաբանությանն առնչվող այլ զարգացումների վերաբերյալ:

Սկսած 2004թ. համայնքների և մարզերի կտրվածքով, վարչական ռեգիստրների վարման նախադրյալներ ստեղծելու համար, լրամշակվել են դեռևս 2000թ. մշակված և փորձարկված համայնքի և մարզի անձնագրերի նախագծերն ու դրանց լրացման հրահանգները և ՀՀ ԱՎԾ մարզային գործակալությունների միջոցով ընտրանքային եղանակով փորձարկվել են որոշ համայնքներում՝ դիտողություններ և առաջարկություններ ստանալու ակնկալիքով: Արդյունքների ամփոփումից հետո 2005թ. նախապատրաստվել են վերոնշյալ անձնագրերի նախագծերի վերջնական տարբերակները և ներկայացվել ՀՀ տարածքային կառավարման նախարարություն՝ դիտողություններ և առաջարկություններ ստանալու, ինչպես նաև տարածքային

զարգացման առաջիկա ծրագրերում որպես կարևոր հիմնախնդիր ներառելու նպատակով:

ՀՀ ԱՎԾ ինտերնետային կայքում ստեղծվել է տարածքային վիճակագրության առանձնացված բաժին, որում գետեղվել են մի շարք վիճակագրական հրապարակումներ տարածքային կտրվածքով, մասնավորապես «Հայաստանի Հանրապետությունը մարզերով, 2003» և «Հայաստանի Հանրապետությունը մարզերով, 2004» վիճակագրական ատլասները, ինչպես նաև «Հայաստանի Հանրապետության մարզերը թվերով, 1998-2002թթ., 1999-2003թթ., 2000-2004թթ.» վիճակագրական ժողովածուները:

Տարածքային կտրվածքով գենդերային վիճակագրության զարգացման նպատակով վերամշակվել և արդիականացվել են մի շարք պետական վիճակագրական հաշվետվական ձևեր:

***3. Մեթոդաբանական կարողությունների զարգացում,
Նորմատիվ որոշումների գրանցում ՀՀ արդարադատության նախարարությունում***

2005թ. ընթացքում շարունակվել է ՀՀ վիճակագրության պետական խորհրդի նորմատիվ որոշումների, որպես գերատեսչական նորմատիվ ակտ՝ ՀՀ արդարադատության նախարարությունում պետական գրանցման գործընթացը: Գրանցվել են ընդհանուր թվով 46 նորմատիվ իրավական ակտեր, որոնցից՝ 41 վիճակագրական դիտարկման փաստաթղթեր ու դրանց լրացման հրահանգներ կամ դրանց փոփոխություններ ու լրացումներ (հավելված 1):

Ներդրվել է տեղեկատվական տեխնոլոգիաների ոլորտի վիճակագրությանն անոշվող պետական վիճակագրական հաշվետվության նոր ձև:

Վիճակագրական դիտարկման փաստաթղթերի առումով հարկ է նշել, որ 2005թ. ընթացքում հաստատված վիճակագրական դիտարկման փաստաթղթերը համապատասխանեցվել են նաև Տնտեսական գործունեության տեսակների դասակարգչով սահմանված սկզբունքներին և մոտեցումներին: Բացի այդ, վիճակագրական տեղեկություններ տրամադրողների՝ վիճակագրական հաշվետվություններով ծանրաբեռնվածության նվազեցման նկատառումներով պայմանավորված, փոփոխվել են պետական վիճակագրական մի շարք հաշվետվությունների ներկայացման ժամկետները և պարբերականությունը:

4. Մեթատվյալներ

Արժույթի միջազգային հիմնադրամի վիճակագրական վարչությունը տարբեր երկրների վիճակագրական տեղեկատվության որակի, թափանցիկության, տվյալների համադրելիության ապահովման, միջազգային հանրությանը դրանց օգտագործման ավելի լայն հնարավորությունների ընձեռնման, կիրառվող մեթոդաբանության և դրա հետագա զարգացման ծրագրերին տեղեկացնելու նպատակով, հիմնել է Տվյալների տարածման ընդհանուր համակարգ՝ SSDL (1997թ. դեկտեմբեր) և Տվյալների

տարածման հատուկ ստանդարտ՝ SSՀՄ (1996թ. մարտ): Թվարկվածներից SSՀՀ-ին Հայաստանի Հանրապետությունն անդամագրվել է դեռևս 2001թ. մարտի 29-ին:

ՀՀ ազգային վիճակագրական ծառայության, ՀՀ ֆինանսների և էկոնոմիկայի նախարարության ու ՀՀ կենտրոնական բանկի մասնագետների կողմից իրականացված համատեղ աշխատանքների արդյունքում, 2003թ. նոյեմբերի 7-ին Հայաստանի Հանրապետությունն անդամակցեց SSՀՄ-ին (դառնալով այդ ստանդարտին անդամագրվող 54-րդ երկիրը), ըստ այդմ կատարելով նաև կարևոր քայլ՝ ուղղված երկրի վիճակագրական համակարգի համապատասխանեցմանը վիճակագրության ոլորտում միջազգային կարևոր ստանդարտներից մեկին:

SSՀՄ-ն պարունակում է դրա մշտական պահպանման խիստ պահանջներ, ինչի վերաբերյալ տեղեկությունը հրապարակայնորեն առկա է ԱՄՀ Ստանդարտների տարածման տեղեկագրում՝ <http://dsbb.imf.org/Applications/web/dsbbhome/>: Ստանդարտների տարածման տեղեկագիրը ներկայումս ներառում է համապարփակ փաստաթղթեր (մեթատվյալներ, ինչպես նաև դրանց համառոտ մեթոդաբանությունը) անգլերեն լեզվով SSՀՄ-ի տվյալների կատեգորիաների մասով Հայաստանի Հանրապետության վիճակագրական փորձառության վերաբերյալ, որը վկայակոչում է ՀՀ ազգային վիճակագրական ծառայության կողմից վարվող Ազգային ամփոփ տվյալների էջում ներառված երկրի արդիական տվյալները՝ <http://docs.armstat.am/nsdp/>: SSՀՄ-ն ներառում է 21 խումբ ցուցանիշներ, որոնք ընդգրկված են իրական, դրամավարկային, ֆինանսական, արտաքին և սոցիալ-ժողովրդագրական հատվածներում: Այդ ցուցանիշների արդիականացումը իրականացվում է ամսական և եռամսյակային, իսկ մեթատվյալների և դրանց համառոտ մեթոդաբանության արդիականացումը՝ եռամսյակային կտրվածքով: Տվյալների արդիականացման ժամկետները ներկայացված են ՀՀ ազգային վիճակագրական ծառայության կողմից վարվող նախապես տարածման օրացույցի էջում՝ <http://docs.armstat.am/nsdp/arc/>:

2005 թվականի ընթացքում թարգմանվել և ՀՀ ազգային վիճակագրական ծառայության ինտերնետային <http://www.armstat.am/arm/Metadata/Default.htm> էջում գեներվել են նաև մեթատվյալների հայերեն և ռուսերեն տարբերակները:

Անցումը SSՀՄ-ին հնարավորություն է ընձեռում շարունակել վիճակագրության համակարգային զարգացման գործընթացը՝ հետամուտ լինելով ժամանակին, արժանահավատ, ամբողջական և հանրությանը մատչելի տվյալների սկզբունքի իրագործմանը: